

Π i
2487

DE
ANSCHARIIS

DVOBVS SACRORVM APVD SEPTEN-
TRIONALES POPVLOS INSTAVRATORIBVS

EXPONIT ALIQUA

SIMVLQVE

PERILLYSTRES AC GENEROSISSIMOS ILLVSTRIS

AFRANEI EPHOROS

CETEROSQVE OMNIS ORDINIS AC DIGNITATIS VIROS

QVI PATROCINANTVR AC FAVENT

AFRANIS MVSIS

AD AVSCVLTANDAS BENEVOLE ORATIONES

AC DISCEPTATIONES ADOLESCENTVM

MVLTAE SPEI

AD D. XIII ET XVIII DECEMBR.

MDCCC XXXI

INSTITVENDAS

PERREVERENTER AC FERVMANITER

INVITAT

M. THEOPHILVS GRABENERVS

ILLVSTRIS AFRANEI RECTOR.

MISENAE,

IMPRIMEBAT IVSTVS GODOFREDVS LOEVVIVS.

Uti, legatos Christi, seruatores hominum Opt. Max., quamuis longo post interuallo, secuti, coelestis de Christo doctrinae notitiam in gentes diuinae lucis ignaras transfuderunt, magnum et immortale nomen sunt inter eas con-cecuti. *Adelheri* certe inter Hungaros, Bohemos, Polonos, et Borussos, *Bonifacii* inter Frisios, *Ansgarii* inter plagae Septentrionalis incolae, sancta fuit per multa saecula et uenerabilis habita memoria. De *Ansgario* autem dubia est adhuc, et infinitis paene difficultatibus implicata, narratio, quam, nisi qui ad narrantium uerba singula attendit accuratius, haud extricabit. Mihi quidem, uniuersae rei causas altius expendenti, quid lucis in ista temporum obscuritate affulserit, uenia, quaeso, datur paucis explicandi.

Ansgarius inuenio duos fuisse, quos *Septentrionalium populorum apostolos* rerum istarum scriptores appellarunt, patria, gente, fortuna, temporibus, diuersos, studio propagandae Christi disciplinae, et successu, praemioque, operae, paene pares. Prior hotum, nobili in Gallis loco natus, inque *Corbeiensi*, quam *Clodouici II*, Francorum regis, uxor, *Bathildis*, in agro *Piccardorum* post medium saeculum septimum fertur instituisse, schola fuerat doctrinae ac ritibus Christianorum innutritus. Fama autem ingenii eius *Ludouicum Pium*, Germanorum Imperatorem, mouit, ut, accitum inde, nouae *Scholae Corbeiensi*, quam in *Germania* ad *Viadrum* extra curat, aperiunda, saeculo post natum Christum nono iam fere adulto, *abbatis* titulo ornatum, praeficeret. Quum autem *Haraldus* et *Ericus*, Danicae iuuentutis principes, a *Regnero* fratre regno pulsati, ad *Ludouicum* Imperatorem, petendi auxilii causa, confugissent, idque, nisi Christi sacra cum suis amplexi, et sacri fontis mysterio initiati, impetrare haud possent, praeter ceteros *Ansgarius* hic uisus idoneus est, qui ad expurgandos ritus profanos in *Daniam* mitteretur. Iuit ergo, et ex *Dania* in *Suaciam* perrexit, felicitique successu operae usus, et cum gloria rei bene gestae in *Germaniam* reuersus, a *Ludouico Pio* ad Archiepiscopi *Hamburgensis* dignitatem, et, uasato per *Normannos* *Hamburg*, post annorum nouem exilium, *Bremensis*, euectus, denique a *Nicolao I*, P. M., legatus Apostolicae sedis in septentrionalibus orbis Europaei regionibus constitutus, *Bremae* diem suum A. C. $\text{mccc} \cdot \text{lxv}$ obiit. Sunt rei ita gestae locupletissimi testes *Io. Teitheimius* (a), *Albertus Studensis* (b), *Paulus Langius* (c), cum iisque iungendi *Saxo Grammaticus* (d), *Adamus Bremensis* (e), *Albertus Cranzius* (f). Alter autem *Ansgarius*, ac priore illo posterior, patre *Leopoldo*, Austriae Marchione, matre *Richesaa*, Franconici Ducis filia, ortus, et ab ineunte aetate bonis literis, Christianique disciplina, Ratisbonae imbutus, *Henrico II*, Imperatori, in primis charus, ab eoque A. C. mxcvi *Treuerensis* Archiepiscopus, *Meginando* mortuo, creatus, ad A. C. mxxxvii illi manari praefuit. Sub muneris huius primordia, iuuenis admodum, manu se strenuum, et militibus, quam *Vestalibus uirginibus*, aequiorem, praestitit, destruxitque castella aliquot inuisissima.

Sicco-

(a) in Chron. Hirsaug. Tom. I. p. m. cc . Circa haec, inquit, tempore (1038) monasterium Corbeiense, in Saxonia ordinis nostri primum, in balutari coepit, quod S. Ansharius, ex abbate Corbeiensi in Saxonia *Bremensis* Archiepiscopus ordinatus, anno Domini octingentesimo uicesimo secundo construxit, et iussu Imperatorum, *Caroli ac Ludouici Pii*, ad Christi fidem Saxoniam conuertit. Conf. ibid. p. 16. et 22.

(b) in Historiographia edit. Viteberg Cl. mcm pan. 9. b. Anno Domini DCCCXLV. *Lothueicus Pius*, Caesar inelyrus, *Hamburgensis* ecclesiae desolationem miseratus, uenerabili *Anshario* consule *Bremensis* Episcopatum. — *Sauerus* itaque *Ansharius* sedis annis XVII. Nam antea in *Hamburgensi* ecclesia praefuit annis XVI, qui sunt simul XXXIII. Hoc regalis munificentiae dono confessor Dei ualde gauisus in *Daniam* festinauit, (uidelicet secundum) ubi regem *Danorum* *Horicum* inueniens, Christianiam reddidit. Infinita credidit multitudo. cetera. Item l. c. p. 93. h. Anno Domini $\text{mccc} \cdot \text{LXV}$. Superuixit autem beatus *Ansharius* post illam plenam *Hamburg* et *Bremae* copulationem annis VIII, sedis annis XXXIII. Obiit ergo anno Domini isto, Indictione XIII, qui est *Lothueici XXVI*, sepultusque est in basilica S. Petri ante altare genetricis *Mariae*.

(c) in Chron. Citizensi Tom. I. Pistorii p. 760. Post S. *Willehadum* effulsit beatissimus *Ansharius*, primus praedictae *Bremensis* ecclesiae Archiepiscopus, tempore *Ludouici Pii*. Hic cum esset monachus *Corbeiensi*, diuino succensus spiritu in *Daniam* perrexit, ibidemque per biennium praedicans, omnem populum ad Christum conuertit, et cum regum *Haraldo* *hyppisauit*. Praedicatione insuper et *Suedis*, quos, ut apostolicus doctor, genuit.

(d) Hist. Dan. libr. X.

(e) libr. II. cap. II.

(f) Dan. libr. IV. cap. XX. fgg. Adde his incerti auctoris *Chronicon* *Mindense* in *Meubonii* Script. Germ. Tom. I. p. 556.

Sicconis cuiusdam astutia usus, prorsus ut heroici sanguinis multum a patre in ipsam esse transplantatum uideretur. Hoc aetatis feruore quum a tyrannorum iniuriis sacras curias uindicasset, ad earum augenda commoda maiori diligentia incubuit, et, ab illustri *Dano* exoratus, secessit in *Daniam*, ut collapsa ibi uitio gentis sacra Christi instauraret. Id quum in *Dania*, *Sueciaque*, perfecisset, miraculisque uim doctrinae Christi illustrasset, consecutus est, ut a Septentrionalibus populis *Ansgarius* appellaretur, et sepulchrum eius mortui a *Danis*, percausam religionis, frequentaretur. Narrant haec de eo *Gesta Treuivorum* (g), *Dietmarus* (h), *Adamus Bremensis* (i), *Wittekindus* (k), quibus eum, quos supra laudauit, *Saxo Grammaticus* (l), et *Albertus Cranzius* (m), sunt componendi. A quibus si non caute satis utriusque *Ansgarii* discrimen esse obseruatum, quid mirum, si a *Cl. Hubnero* (n) nec temporum notae sunt curatius animaduersae, et nodi narratiunculis his innoxii inextricabiles uisi? Hos autem soluerit facile, qui alterum quidem *Ansgarium Ludouici Pii*, alterum *Henrici II*, Imperatorum, aetate floruisse, et in uiam reducidos, missum esse intellexerit. Qui cum *Alberto Stadensi* (o) *Popponis* res ad Septentrionem gestas ad *Henrici Aucupis* et *Ottorum* aetatem referunt, aut tertium sibi quendam *Ansgarium* fingant, necesse est, aut *Henricorum*, Imperatorum, *Haraldorumque* Danicorum, nomine, pluribus communi, se deceptos fateantur. Illud autem explorato constat, praeter duos illos, quos recensui, sacrorum Christianorum apud *Danos* et *Suecos* instauratores, neminem ex his regionibus nomen *Ansgarii* in Germaniam retulisse, quod mihi quidem innotuerit, commemorari. Nec enim gentilitium illud, aut ex sacri fontis mysterio ductum, nomen fuit, sed honoris causa a populis septentrionalibus impositum, quorum quippe sermone, qui *sanctus ac uenerabilis uir princeps* dici meretur, *Ansgar* appellatur (p). Prioris quidem illius *Ansgarii* quod nomen fuerit proprium, nisi idem *Popponis* fuit, quum relatum legerim nullibi, non ausim definire. *Popponis* autem nomen, quod *Ansgarii* secundi fuit, illustrissimorum circa illud tempus uirorum fuisse

(g) cap. XLVII. Anno Dominicae Incarnationis MXXVI Poppo Archiepiscopus Treuivorum ordinatur. Hic, saepe occupatus in expeditione et prociuita militum, quendam de S. Paulino uirum de palatio, et LX monachum praedicatoris militum in beneficium distribuit, Berencanum quendam Adaltheronis a praedicatoribus defensum destruxit, alium quendam in castellum cuiusdam tyranni Adalberti, qui dicebatur Scua, ad terram detulit. Simili modo per alios principes sui multa castra partim uis, partim dolo, cepit. Hic rogatus a quodam Deuonico Comite, utroque Daniam uenit, gentemque Danorum et Suecorum, aibucidolis seruitutem, ad Christum conuertit. Ibi incredulis repugnantiibus chirothecam ferream fieri praecipit, tanque ignis. Quam uis sua uicta, nec laeua, sineque panis, cetera infuso, ad carnem indatus, ad carnem indatus, fornacem candentem intravit, sine panis combusto, illius exiens, Christum Dei filium Deum esse uerum, hoc initio declarauit. Ad haec plura cap. XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV enarrata.

(h) libr. II. apud Danos, regnante cum Haraldo, contra Christianitas per Popponeum renouata Presbyterum. Arguebat enim idem et regem, et populum, antecessorum suorum cultura demanent, Deus et demonibus uacantem, eum affirmans in tribus personis Deum. Interrogatus autem a rege, Si quid uerit dicta ferro comprobare? paratum se ad hoc hilari respondit animo, crastinae die ferum ingentis ponderis benedictum ad locum a rege determinatum mouit, manumque secum in perterritis eleuauit. Quo uoce miraculo laetus admodum effectus, cum suis omnibus Christi iugo humiliter se subdidit.

(i) libr. II. cap. II. ubi eadem paulo diuersis uerbis narrat.

(k) in *Annal. libr. III. p. 659. sqq. Tom. I. Meibom.*

(l) l. c.

(m) l. c.

(n) *Hist. Polir. Tom. III. p. 752, et 871.*

(o) in *Chron. Stad. p. 109. ubi ad A. C. DCCCCLXXIV. Finis*, (Ottonis) inquit, temporibus Deuissur ad fidem per Popponeum quendam conuertit, qui feruum candens et ignitum, in modum chirothecae formatum, coram populo sine laesione portauit. Quod uident rex Haraldus, abiecta diabolaria, cum toto populo ad colendum Deum se conuertit. Poppo autem in Episcopum est promotus.

(p) *Ant. uel Hantii*, teste *Jornando Hist. Goth. libr. XVII* Gothi praeter dicti sunt, uirique clari, ac uelut diuini. *Conf. Henr. Avinus in Baran. cap. IX. p. 137, et 178, et Petr. Bervius libr. III. Rer. Germ. cap. IV. Er. Iunius in Gloss. Goth. p. 189. Isaac. Pontanus Origg. Franc. lib. II. Inde Hunsaricae urbes, non quod ad mare sitae, sed quod liberae, principes, et frequentissime habitatae, essent, et facere inter se iunctae. Nam et foedus Hants est. Inde *Ensisheim*, urbs quondam princeps Alsatiae, clarus princeps, pace clarus, munere clarus, armis clarus. *Gar*, seu *garina*, quasi princeps uirorum, *gaermen*, seu *gerben*, praeparatum, sacram, significat. *Gar*, seu *garina*, unde *Germanicus gervi*, adiecta dicta sunt, in quibus sacra facturi testes induunt, et ad solemnem se pompam parant. *Inde Gardag*, qui et *Gegærkung-daeg*, dictus, *diis Paracetaei*, quom uulgo *Karfreitag* appellat, *Conf. Ia. Schilterus Thesauri Tom. III. in his uocibus.**

FK II: 2487 X 313 39M

tuisse reperio (q), ex *Pomponii*, uel *Papiani*, nominum diminuta forma, quod aliis quam plurimis ea aetate accidisse uideo (r), fictum. Quod qui coniectauerint melius, me sui ingenii habebunt laudatorem, in eam sententiam adductum, quod idonea aliqua ratione illud nomen a Germanicis, Gothicisque, originibus deduci posse non uideretur. Haec igitur dum disquisierint alii ingeniosius, solidiusque, ego, quo maxime consilio hanc euulgaram chartam, aperiam. Sex menses, et amplius, effluxere, ex quo producere in conspectum auditorum ex discipulis aliquos, qui, quae ad horum temporum rationes idonea uiderentur, dicerent, apud animum constitui. Iustae sunt, quae differre exercitationem hanc coegerunt, causae. Ne tamen intempestiuo sopore oppressus uiderer, ante, quam finiretur annus, ad proximum diem xiiii mensis Decembris, hora nona matutina, prodire ad dicendum iussi *Ioannem Godofredum Fregium, Lamperswaldensem*, qui de *interregni Germaniae a Laudouico Infante usque ad Carolum VI.*, carmine Latino heroico, *Gottbelf Schubarthum, Reichenbacensem* et *Variscis*, qui de *Austria Germaniae principe* sermone uernaculo proso, *Ioannem Abrahamum Heinium, Rochlicensem*, qui de *Austria per feminas amplificata* sermone Latino proso, *Ioannem Augustinum Scanauin, Vinariensem*, qui de *Saxonum Principibus imperii orbi tutoribus*, carmine Germanico exponeret, *Innamuel Gottlob Langheimium, Bornensem*, denique, qui *pro nouo Imperatore feliciter deligendo* publice uota nuncuparet. Ad diem autem xviii Decembris *Christianus Gottlieb Gebius, Ziegenheinenensis, de rebus in coetu Lusberanorum A.C. 1700* gestis, oratione Latina prorsa quam dixerit, *Gottbelf Fridericus Hildebrand, Dresdensis*, et *Georgius Gottlob Schmuller, Zehrensis, de coenobii Weissenburgensis uera origine et fortuna* ad illusterandum id, quod postremo a me V Id. Octobr. 1700 euulgatum est, *Progyamina*, inter se disceptabunt, *Christianus autem Godofredus Reichelius, Misenenensis, de incrementis scholarum saeculo xviii factis*, uernaculo carmine, ut *beneficii Vitzthumiani* memoriam simul renouet, peroraturus, solemnem exercitationi coronidem imponet. Quorum omnium animi ut et ad dicendum, et ad persequenda literarum studia, accendantur, quaeso uos, quorquoque Afranis Musis fauetis, praesentiumque temporum pericula reuocatis ad animum, perreuerenter ac perhumaniter, ut diebus, horisque, constitutis adsitis frequentes in illustri Afranco, dicturosque beneuole audiat.

P. P. Misena Idibus Decembris 1700.

- (q) Commemoratur enim *Poppo*, Thuringorum dux, in *Reginonis Chronico* p. 66. *Tom. I. Pistr. Poppo*, dux Caroli. l. c. p. 127. *Poppo*, dux Frisorum, *ibid.* p. 434. et 527. *Poppo*, Comes de Henneberg, p. 923. *Poppo*, Patriarcha Aquiliensis, p. 137. *Episcopus Beikiensis*, p. 141. *Babenbergensis*, p. 236. *Wurtzburgensis*, p. 80. et 448. et alii alibi.
- (r) Ita enim ex *Godofredo Gazelo*, ex *Adelfredo Adelo*, ex *Adelberio Adelo*, ex *Conrado Cuno*, ex *Benedicto Benzo*, ex *Bernardo Bomo*, ex *Bogilauo Bugo* factum. Detur autem saeculi ruditati uenia, si nunc *Poppo*, nunc *Bopo*, nunc *Bobo*, scriptum legamus passim.

Πi
2487

DE
ANSCHARIIS

DIUORVM SACRORVM APVD SEPTEN-

PVLOS INSTAVRATORIBVS

PONIT ALIQUA

SIMVLOVE

AC GENEROSISSIMOS ILLVSTRIS

ANEI EPHOROS

IS ORDINIS AC DIGNITATIS VIROS

PATROCINANTVR AC FAVENT

AFRANIS MVSIS

DAS BENEVOLE ORATIONES

ATIONES ADOLESCENTVM

MVLTAE SPEI

III ET XVIII DECEMBR.

∞ IOCC XXXXI

NSTITVENDAS

ERENTER AC PERHVMANITER

INVITAT

ILVS GRABENERVS

IS AFRANEI RECTOR.

MISENAE,

IVSTVS GODOPREDVS LOEVVIVS.

Farbkarte #13

B.I.G.

Black	Black
3/Color	3/Color
White	White
Magenta	Magenta
Red	Red
Yellow	Yellow
Green	Green
Cyan	Cyan
Blue	Blue

Centimetres

inches

